

LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄÄ KOMISSIION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI SEURANTAKEHYKSESTÄ SELVIYTYMISKYKYISIÄ EUROOPAN METSIÄ VARTEN

Luontopaneeli kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien valtioneuvoston kirjelmää komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten.

Päätöksenteon tueksi tarkoitettu EU-jäsenvaltioiden yhteinen kattava ja korkeatasoinen metsien seurantajärjestelmä on tarpeellinen. Seurantajärjestelmän tarpeen taustat on avattu hyvin valtioneuvoston kirjelmässä, jossa todetaan mm., että pitkän aikavälin yhdennetty suunnittelu on tärkeää, jotta metsäpalvelujen ja -resurssien kysyntä pysyy tasapainossa ja jotta voidaan varmistaa metsien selviytyminen katastrofeista. Seurantakehystä koskevan ehdotuksen päätavoitteet johdonmukaisen ja laadukkaan seurannan varmistamiseksi, riskinarvioinnin ja -valmiuden parantamiseksi, päätöksenteon tukemiseksi, tutkimuksen ja innovoinnin edistämiseksi sekä EU:n strategioiden ja asetusten tukemiseksi ovat hyvin perustellut ja tarpeelliset.

Luontopaneeli yhtyy pitkälti valtioneuvoston kantaan. Näyttöön perustuvan päätöksenteon edistäminen, avoin metsävaratieto ja seurannan parantaminen ovat kaikki tärkeitä tavoitteita. Tarpeettoman hallinnollisen taakan ja päällekkäisen raportoinnin välttäminen edistävät toivottavasti myös resurssien suuntautumista käytännön toimenpiteisiin, joilla luonnon monimuotoisuuden tilaa pystytään parantamaan.

Valtioneuvoston kannassa todetaan, että vanhojen metsien ja luonnontilaisten metsien kartoituksista aiheutuisi Suomessa erityisiä lisäkustannuksia. Kaikkein edustavimmat luonnontilaiset ja vanhat metsät on Suomessa kuitenkin monin paikoin jo hyvin kartoitettu. Esimerkiksi valtion mailla viime vuosina kartoituksia on tehty mm. Luonnonmetsätyöryhmän ja Sapmín luonnonmetsien osalta (Syrjänen ym. 2024). Olisikin tärkeää tarkastella, miten rahoitus jaetaan kartoitusten ja suorien suojele-, ennallistamis- ja muiden luonnon monimuotoisuutta parantavien toimien välillä, kun useilta kohteilta tietoa on jo riittävästi niiden suojeeluarvosta. Lisäksi kuten asetusehdotuksessa todetaan, nyt käsiteltävä asetusehdotus tukee vuoteen 2030 ulottuvaa EU:n biodiversiteettistrategiaa (Euroopan komissio 2020), muun muassa luonnontilaisten ja vanhojen metsien tiukkaa suojele- ja hoitoa. Koska näiden metsien suojele- ja hoitoon on jo sitouduttu biodiversiteettistrategian osana, ei niiden kartoitusten kustannuksia voida nähdä vain käsitellyssä olevaan asetusehdotukseen liittyvinä tai uusina kustannuserinä. Myös uusiutuvaa energiaa koskevassa direktiivissä edellytetään jäsenmailta tiedot vanhojen ja luonnontilaisten metsien sijainnista.

Valtioneuvosto toteaa, ettei Suomessa ole yleisten metsälintujen määrästä tietoja, joita asetuksen mukaan tulisi kerätä. Luontopaneeli haluaa huomauttaa, että Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS on seurannut valtakunnallista lintukantojen kehitystä jo vuosikymmenten ajan ja seurantojen perusteella tuotetaan muun muassa yleisten metsälintujen runsausindeksi. Tämä löytyy Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämältä luonnontila.fi sivulta: <https://luonnontila.fi/indikaattorit-elinymparistoittain/metsat/kokeilu-metsien-pesimalinnut/>. Seurannan rahoitus ei ole turvattu pitkällä tähtäimellä, vaan sen määrärahat myönnetään vuosittain (pääosin ympäristöministeriöstä, pieneltä osin myös maa- ja metsätalousministeriöstä).

Suomen metsistä kerätään jo paljon tietoja. Koska tietoa on kerätty pitkäaikaisesti ja laadukkaasti esimerkiksi valtakunnan metsien inventoinnin (VMI) avulla, on perusteltua tuoda esiin

samantyyppisen tiedon keruun tavan laajentamista EU:hun tämän asetuksen toimeenpanon yhteydessä. Vaikka seuranta on Suomessa monin osin kattavaa, on tiedonkeruussa myös tarkentamisen tarpeita. Esimerkiksi harvinaisempien luonnon monimuotoisuudelle tärkeiden rakennepiirteiden seurantaan VMI-aineistot eivät sovellu vuositasolla (Siitonen ym. 2020).

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Matti Koivula, Juha Aalto, Simo Häyrynen, Ilona Laine, Minna Pappila ja Outi Silfverberg.

Viitattu kirjallisuus:

Euroopan komissio 2020. Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia: Luonto takaisin osaksi elämäämme (COM(2020) 380 final/2). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0380R\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0380R(01)&from=EN).

Siitonen J. ym. 2020. Talousmetsien luonnonhoidon kehitys vuosina 1995–2018 luonnonhoidon laadun arvioinnin sekä valtakunnan metsien inventoinnin tulosten perusteella. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 69/2020.

Syrjänen K. ym. 2024. Luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät Suomessa: Euroopan komission ohjeet ja kansallinen tarkastelu. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2/2024.